

■ Prof. Dr. Mustafa ÖZEN* ■

YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN 2547 SAYILI YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU M. 54/(1)-D)-1 VE 2'DE DÜZENLENEN FİİLLERİ İŞLEMELERİ VE BU NEDENLE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMUNDAN ÇIKARMA CEZASI UYGULANMASI

HIGHER EDUCATION STUDENTS COMMITTING THE ACTS REGULATED IN ARTICLE 54/(1)-D)-1 AND 2 OF THE HIGHER EDUCATION LAW NUMBERED 2547 AND THEREFORE BEING PUNISHED WITH EXPULSION FROM THE HIGHER EDUCATION INSTITUTION

ÖZET

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)-1 ve 2'de disiplin cezası gerektiren fiiller düzenlenmiştir. Bu fiiller hakkında uygulanacak yaptırım yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasıdır. Aynı ceza uygulanan bu fiillerde zamanaşımının başlaması süresinin başlangıcı noktasında farklılık gözetilmiştir. Dosyayı bekletme noktasında açık hüküm bulunmasının, adli yargı kararı ile idari soruşturma sonucu verilen veya verilecek olan kararlar arasında uyumun/tutarlılığın sağlanması bakımından oldukça önemli olduğuna vurgu yapılmıştır. Adli yargı merciinin verdiği beraat kararının disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii bağladığı ve bağlamadığı durumlara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu, disiplin cezası gerektiren fiiller, disiplin cezası, zamanaşımı, bekletici mesele, idari yargı.

ABSTRACT

Article 54/(1)-d)-1 and 2 of the Law No. 5247 on Higher Education regulates the acts that require disciplinary punishment. The sanction to be applied for these acts is dismissal from the higher education institution. For these acts that are subject to the same penalty, there is a difference in the beginning of the statute of limitations. It has been emphasized that the existence of an explicit provision on keeping the file pending is very important in terms of ensuring harmony/consistency between the judicial decision and the decisions made or to be made as a result of the administrative investigation. The situations where the acquittal decision of the judicial jurisdiction binds and does not bind the disciplinary investigator and the authority authorized to impose disciplinary punishment are mentioned.

Keywords: Law No. 5247 on Higher Education, acts requiring disciplinary punishment, disciplinary punishment, statute of limitations, prejudicial issue, administrative jurisdiction.

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 20.09.2024 Kabul Tarihi: 11.12.2024

* ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-3862-6370>

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, mustafaozen3306@gmail.com

I-GİRİŞ

Üniversite öğrencilerinin disiplin suçu teşkil eden fiilleri, 2/2/2023 tarih ve 7437/2 md sayılı kanun ile 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu m. 54'e yapılan ekleme suretiyle bu maddede düzenlenmiştir. 2547 Sayılı Kanun'un 54. maddesine ekleme yapılmadan önce, konu Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Bu kanun eklemesi oldukça yerinde olmuştur. Çünkü çok ağır bir yaptırım olan yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası, yönetmelik hükmüne dayanılarak verilmekteydi. Bu kanun eklemesi suretiyle yapılan değişiklik, disiplin suçu ve cezalarında kanunilik ilkesine uygunluk bakımından isabetli olmuştur.

Üniversite öğrencilerinin disiplin suçu teşkil eden fiilleri hem üniversite içerisinde hem de üniversite dışında işlenebilen fiillerdir. Çünkü kanun maddesinde, disiplin cezasını gerektiren fiillerin işleneceği yer noktasında bir sınırlama yapılmamıştır. Başta makale konusu olan fiiller olmak üzere disiplin cezası gerektiren birçok fiilin niteliğine bakıldığında üniversite yerleşkesi içinde ve dışında işlenebilecek fiiller olduğu görülecektir.

Çalışmamızda, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)-1 ve 2'de yer alan disiplin cezası gerektiren fiiller ve bu fiillerin işlenmesine bağlı uygulanacak olan yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası ele alınacaktır.

II-KONU İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

*Anayasa hükümleri:

Anayasa m. 42/1'e göre '*Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz*'.

Anayasa m. 38/4'e göre '*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz*'.

*Kanun hükümleri:

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)'ye göre, 'Yükseköğretim kurumundan çıkarma: Öğrenciye, bir daha çıkarıldığı yükseköğretim kurumuna alınmamak üzere öğrencilikten çıkarıldığının yazı ile bildirilmesidir. Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

1) Mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak,

2) Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek'.

*5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)'deki disiplin fiilleri ve cezasının kanunilik ilkesi bakımından değerlendirilmesi:

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)-1 ve 2'deki disiplin cezası gerektiren fiiller, aynı zamanda TCK m. 220/1, 2 ve 7'deki düzenlemeler gereği suç teşkil etmektedir. Suç bakımından suçta ve cezada kanunilik ilkesi geçerlidir. Disiplin cezası gerektiren fiiller ve disiplin cezası bakımından da kanunilik ilkesi geçerli kabul edilmektedir. Disiplin cezası gerektiren fiiller ve disiplin cezası bakımından da kanunilik ilkesinin daha ciddi dikkate alınması ve kabulü noktasında genel bir zaman dilimi zikretmek gerekirse, 15 yıllık süreçte Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları etkili olmuştur. Öğretide baskın/egemen görüş, disiplin cezası gerektiren fiiller ve disiplin cezası bakımından da kanunilik ilkesinin geçerli olması gerektiği yönündeydi.

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)-1 ve 2'deki disiplin cezası gerektiren fiiller, 2/2/2023 tarihinden önce yönetmelikte düzenlenmişti. Bu fiiller karşılığında yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası da yönetmelikte düzenlenmişti. Disiplin cezaları bakımından da

kanunilik ilkesinin geçerli olması gerektiği için, yönetmelik yürürlükten kaldırıldı ve 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)-1 ve 2’de düzenlendi.

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d)-1 ve 2’deki disiplin cezası gerektiren disiplin fiilleri bakımından kanunilik ilkesi geçerlidir. Kanunda örgüt kelimesine yer verilmiş, örgütün silahlı ve/veya terör örgütü olup olmadığı noktasında bir ifadeye yer verilmemiştir. Konu kanunilik ilkesi ile ilgilidir. Çünkü silahlı ve/veya terör örgütü olma, duruma göre nitelikli hal ve unsur/tipiklik ile ilgili bir durum özelliği gösterir.

***Soruşturmanın süresi ve zamanaşımı**

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(4)’e göre, ‘Soruşturmanın süresi ve zamanaşımı:

a) Disiplin soruşturmasına, disipline konu olay öğrenilince derhal başlanılır ve soruşturma en geç otuz gün içinde sonuçlandırılır. Soruşturma bu süre içinde tamamlanamaz ise soruşturmacı gerekçeli olarak ek süre talep edebilir. Disiplin amiri sunulan gerekçeyi ve zamanaşımı sürelerini dikkate alarak her defasında otuz günü geçmemek üzere altmış güne kadar, toplu olarak işlenen suçlarda ise doksan güne kadar ek süre verebilir’.

***Soruşturmaya başlamada zamanaşımı:**

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(4)-2’ye göre, ‘Yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl için uzaklaştırma ile yükseköğretim kurumundan çıkarma cezalarında **üç ay içinde**, disiplin soruşturmasına başlanmadığı takdirde, disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar’.

Değerlendirme: Bu düzenlemeye göre, üç aylık zamanaşımı süresi disipline konu olay öğrenildiği andan itibaren başlayacaktır. Disipline konu olay öğrenildiği andan itibaren üç ay içinde disiplin soruşturmasına başlanılmazsa, disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrayacaktır. Yani öğrenciye disiplin cezası verilemeyecektir.

***Disiplin cezası vermede zamanaşımı:**

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(4)-2-c'ye göre, 'Disiplin cezasını gerektiren eylemlerin işlendiği tarihten itibaren, en geç iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde, disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Ancak, bu maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamındaki fiillerde; zamanaşımı süresi adli yargı hükmünün kesinleştiği günden itibaren başlar'.

Değerlendirme: Bu bentte, disiplin cezası vermede zamanaşımı süresi ve disiplin cezası vermede zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağı düzenlenmiştir. Buna göre;

1) Kural olarak, disiplin cezası vermede zamanaşımı süresi iki yıldır. İki yıllık zamanaşımının başlama anı, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin işlendiği tarihtir.

2) İstisna olarak, mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak, fiilleri bakımından iki yıllık zamanaşımının başlama anı, adli yargı hükmünün kesinleştiği gündür.

Bu maddenin birinci fıkrasının (d) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamındaki fiillerde ifadesi, mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak fiiline işaret etmektedir.

Bu durumda, birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi kapsamındaki suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek fiili bakımından iki yıllık zamanaşımı süresi, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin işlendiği tarih olacaktır.

Adli yargı hükmünün kesinleştiği günden itibaren başlatılan disiplin cezası gerektiren fiil, aynı zamanda suç özelliği taşımaktadır. Bu nokta-

da, aynı zamanda hem disiplin cezası gerektiren hem de suç özelliği taşıyan birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi kapsamındaki fiil bakımından iki yıllık zamanaşımının, adli yargı hükmünün kesinleştiği günden itibaren başlatılmamasının mantığı sorgulanmaya değerdir. Bir diğer sorgulanmaya değer durum, birinci fıkrasının (d) bendinin (3) numaralı alt bendi kapsamındaki inceleme konumuz dışında kalan uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri satmak, başkalarına vermek ya da ticaretini yapmak fiili için de geçerlidir.

Disiplin cezasının yargı kararıyla iptal edilmesinin disiplin cezası zamanaşımına ve disiplin cezasına etkisi:

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(4)-2-ç'ye göre, 'Disiplin cezasının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde, kararın idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içerisinde, zamanaşımı süresinin dolması veya dolmasına üç aydan daha az süre kalması hâlinde en geç üç ay içerisinde kararın gereklerine göre yeniden disiplin cezası tesis edilebilir'.

Değerlendirme: Bu bent hükmünde, idare tarafından verilen disiplin cezasına karşı idari yargıya başvurulduğu durumlarda, idari yargının, idarenin verdiği disiplin cezasını iptal etmesi halinde, idarenin tekrar disiplin cezası verebileceği, bunun için de en fazla üç aylık sürenin varlığı kabul edilmiştir. Bu düzenleme ile idarenin, idari yargı tarafından iptal edilen disiplin cezası ile ilgili tekrar disiplin cezası verebileceği kabul edilmiştir. Bu düzenleme, idarenin, idari yargının verdiği karar ile bağlı olma noktasında ayrıksı bir düzenleme özelliği göstermektedir ve bu nedenle dikkate değer olup ayrıca tartışmaya açık görünmektedir. Tabii burada, idari yargının iptal kararının niteliği ve gerekçesine de bakmak gerekecektir.

III-BEKLETİCİ MESELE

*Genel Bilgi:

İlgili kanunda disiplin cezasına ilişkin soruşturma dosyasını bekletme noktasında açık hüküm bulunmadığı durumlarda iki farklı yol izlenebilir:

1) 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(4)-2'de öngörüldüğü şekilde üç aylık soruşturmaya başlama zamanaşımı süresi içinde soruşturmaya başlanıp adli yargı sürecinin tamamlanması için bekletme yoluna gidilebilir,

2) Üç aylık soruşturmaya başlama zamanaşımı süresi içinde soruşturmaya başlanır. Adli yargı sürecinin tamamlanması için bekletme yoluna gidilebilir. İki yıllık azami sürenin dolmasına yaklaşıldığında, geri kalan sürede adli yargı sürecinin tamamlanması mümkün gözükmezse, disiplin soruşturması tamamlanır.

Dosyayı bekletme noktasında açık hüküm bulunması, adli yargı kararı ile idari soruşturma sonucu verilen veya verilecek olan kararlar arasında uyumun/tutarlılığın sağlanması bakımından oldukça önemlidir. Bu önemi gereği, mutlaka, kanuna dosyanın bekletilebileceği veya bekletilmesi gerektiği noktasında hüküm konulmalıdır.

Dosyayı bekletme noktasında açık hüküm bulunmaması durumunda, aynı anda adli yargı ve idari soruşturma süreci yan yana yürüyebilecektir. Bu durumda farklı kararlar çıkabilecektir. Çünkü suç teşkil eden fiilin manevi unsurunun tespiti, değerlendirilmesi ve kanaat oluşturma noktasında idari soruşturmacı ve ceza vermeye yetkili makam, adli yargı sürecindeki makamların tespit, değerlendirme ve kanaatine uymak zorunda değildir.

***Bekletici mesele yapma noktasında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun durumu:**

Bekletici mesele yapılması noktasında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na bakıldığında, m. 53/A-n'de bir hükme yer verilmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/A-n'ye göre, '*Bir fiilden dolayı ilgili hakkında ceza soruşturması veya kovuşturması yapılıyor olmasa, aynı fiilden dolayı disiplin soruşturması yapılmasına, ceza verilmesine ve bu cezanın yerine getirilmesine engel değildir. Gerektiğinde ceza kovuşturması bekletici mesele yapılabilir. Bu durumda disiplin soruşturmasına ilişkin zamanaşımı süreleri durur*'.

Değerlendirme:

*2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/A-n'deki hüküm, sistematik olarak Dokuzuncu Bölümde Disiplin ve Ceza İşleri başlığı altında Genel Esaslar alt başlığı içinde düzenlenmiş olup 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54'ten önce gelmektedir. Hal böyle olunca, bu hüküm, öğrenci olmayan yükseköğretim çalışanları ile yükseköğretim öğrencileri hakkındaki disiplin soruşturmaları bakımından genel hüküm olup hepsi için geçerlidir.

*Bu bent hükmünde bekletici mesele yapılabilir ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade ile disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili merciiine bekletici mesele yapıp yapmama noktasında takdir yetkisi verilmiştir. Bu nedenle emredici hüküm özelliği göstermemektedir. Somut olayda, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii, gerekçe veya gerekçelerini göstermek suretiyle bekletici mesele yapıp yapmayacağına karar verecektir.

Somut olayda, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili merciiin, gerekçe veya gerekçelerini göstermek suretiyle bekletici mesele yapma kararı verdiğini düşünelim. Bu durumda, adli yargı merciiinin (ceza mahkemesinin) verdiği kararın disiplin soruşturmasına etkisi noktasında şu ihtimaller doğabilir:

a) Öğrenci hakkında;

CMK m. 223/2-b'deki *Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması*,

CMK m. 223/2-d'deki *Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması* gerekçeleriyle **beraat kararı verilmişse**, bu karar, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii bağlamalıdır.

b) Öğrenci hakkında, CMK m. 223/2'deki beraat kararı verilebilecek **diğer üç gerekçeye** dayanılarak **beraat kararı verilmişse**, bu karar, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii bağlamaz.

c) Öğrenci hakkında, CMK m. 223/5'te düzenlenen mahkûmiyet kararı dışında başka karar verilmişse, bu karar, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii bağlamaz.

Bu durumda, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii;

1) Adli yargı merciinin kararına uygun/onunla bağdaşan bir karar verebilir.

2) Adli yargı merciinin kararına uymayan/onunla bağdaşmayan bir karar verebilir.

d) Öğrenci hakkında, CMK m. 223/5'te düzenlenen mahkûmiyet kararı verilmişse ve bu karar kesinleşmişse, bu karar, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii bağlar. Çünkü 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/d-1'de mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla ifadesine yer verilmiştir. Bu düzenleme hükmünün, adli yargı merciinin mahkûmiyet hükmünün idari mercii (disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii) bağlaması noktasında

kendisine has bir emredici özellik göstermesi bakımından istisna teşkil eden bir hüküm olduğunu belirtmek gerekir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1'deki disiplin cezası gerektiren fiile bağlı yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verebilmek için kesinleşmiş mahkeme kararına gerek vardır.

Danıştay Kararı

Danıştay Sekizinci Dairesi, 09.09.2020 tarihinde verdiği bir kararında hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunmayan öğrenci hakkında yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilme işlemini hukuka aykırı bulmuştur.

Kararın özeti şu şekildedir:

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: ... İdare Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararında; davacının yukarıda yer verilen mevzuat hükmüne dayalı olarak yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası ile tecziye edilebilmesi için suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek veya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak, üye olmakla birlikte örgüt adına faaliyette bulunmak veya yardım etmek fiillerinden en az birinin gerçekleştiğinin **mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmasının aranması** ve gerek davalı idare tarafından dosyaya eklenen belgeler gerekse re'sen yapılan araştırmalar neticesinde davacı hakkında silahlı terör örgütü üyesi veya yöneticisi olduğuna dair **kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmadığı**, davacı hakkında devam eden yargılama sonucunda mahkûmiyet kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde yönetmeliğin 9/1-a maddesine göre yeniden işlem tesis edilebileceği, ... gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi kararının özeti: ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesince; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davalı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte

görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca **istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.**

Danıştay Sekizinci Dairenin kararı: Bölge idare mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür. Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, **dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.** T.C. Danıştay Sekizinci Daire Esas : 2018/5790, Karar : 2020/3466, Tarih : 09.09.2020.

Burada önemle belirtmek gerekir ki, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1'deki disiplin cezası gerektiren fiil bakımından mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadeden dolaylı bir yorum ile bu düzenleme noktasında bekletici mesele yapılmasının zorunlu hale geldiği ifade edilmelidir. Bu düzenlemeye başka bir açıdan bakıldığında, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 53/A-n'de bekletici mesele yapma noktasında kabul edilen takdir yetkisine, bekletici mesele yap şeklinde istisna getirildiği ifade edilebilir.

*2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)1 ve 2'deki disiplin cezasını gerektiren fiiller ve kesinleşmiş mahkeme kararı sonucu:

İnceleme konumuz olan 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1 ve 2 nolu düzenlemede iki ayrı disiplin cezası gerektiren fiile yer verilmiştir. Bu fiiller aynı zamanda suç niteliği taşımaktadır. 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1'deki disiplin cezası gerektiren fiil bakımından mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla ifadesine yer verilmiştir. Oysa 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-2'deki disiplin cezası gerektiren fiil bakımından bu ifadeye yer verilmemiştir. Bu farklılıktan hareket edildiğinde, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-2'deki disiplin cezası gerektiren fiil bakımından disiplin cezası verebilmek için kesinleşmiş mahkeme kararına gerek

duyulup duyulmayacağı tartışmaya açık hale gele gelmektedir. Bu tartışmaya açık noktada iki farklı görüş ileri sürülebilir:

1) Kanunun amacına ve mantıksal yoruma bakılmalıdır. Öğrencilikten çıkarma en ağır disiplin cezasıdır. Bu ağır disiplin cezası için kesinleşmiş mahkeme kararına gerek duyulmalıdır. Kanun koyucu, bu iradesini 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1’de göstermiştir. Bu nedenle, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-2’deki disiplin cezası gerektiren fiil bakımından da kesinleşmiş mahkeme kararına gerek duyulmalıdır. Ayrıca, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1 yer alan kesinleşmiş olma ifadesi, kendisinden sonra gelen bütün disiplin cezası gerektiren fiilleri (madde 54/1-d)-1 ve 2’deki fiilleri) kapsamaktadır. Çünkü madde 54/1-d)-1 ve 2’deki fiiller bu ifadeden sonra düzenlenmiştir. Bu görüş, aynı zamanda öğrencinin lehinedir.

2) Kanunun lafzına bakılmalıdır. Kanun koyucu, kesinleşmiş mahkeme kararına sadece 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1’de gerek duymuştur. Kanun koyucu isteseydi, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-2’de de gerek duyar ve düzenlerdi. Düzenlemediğine göre, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-2’deki disiplin cezası gerektiren fiile bağlı yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verebilmek için kesinleşmiş mahkeme kararına gerek duyulmayacaktır.

Olması gereken, amaçsal ve mantıksal yorumun esas alınıp uygulanmasıdır. Ancak, uygulama noktasında bakıldığında lafza bağlı yorum yapıp uygulanacaktır.

IV- 5247 SAYILI YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU M. 54/1-D)1 VE 2’DEKİ DİSİPLİN CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİ ÖĞRENCİNİN ÖĞRENCİ OLMADAN ÖNCE VEYA SONRA İŞLEMİŞ OLMASI AYRIMI

5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d’de, bu bentte yer alan disiplin cezası gerektiren fiiller için uygulanacak yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasının uygulanabilmesi için, bahse konu fiille-

rin ne zaman işlenmiş olması gerektiği noktasında açık hüküm bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/1 ve 2'de yer alan disiplin cezası gerektiren fiiller **öğrencinin öğrenci olmadan önce veya sonra işlemiş olması** noktasında bir ayırım yapılmamıştır. Yani, disiplin cezası gerektiren fiillerin işlendiği zaman noktasında bir açıklık bulunmamaktadır. Bu durumda, uygulamada bu ayırımın yapılmadığı görülmektedir.

Uygulamada bazen görüldüğü üzere böyle bir ayırım yapılmamakta, öğrencinin öğrenci olmadan önce ve öğrenci iken işlemiş olması bir tutulmakta (ayırım yapılmamakta) ve disiplin cezası uygulanmaktadır. Yürürlükten kaldırılan ilgili yönetmelikte de ayırım yapılmamıştı. 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d'ye ekleme yapılırken bu yönde bir ayırım yapılması isabetli olurdu. Ancak kanunda da bu ayırım yapılmamıştır.

Kanunda öğrenci olmadan önce ve öğrenci iken işlenmiş olma ayırımının yapılmamasına bağlı belirsizlik, öğrenci lehine yorumlanmalıdır.

Burada şu hususun gözden kaçılmaması gerekir: Örgüte üye olma, kesintisiz suç özelliği gösterir. Kişi, öğrenci olmadan önce örgüte üye olmuş ve öğrenci olmadan önce örgüt üyeliği sona ermiş veya erdirilmişse, bu kanun hükmü uygulanmamalıdır. Aksi durumda uygulanabilir. Yani kişi, öğrenci olmadan önce örgüte üye olmuş ve öğrenci olduktan sonra örgüt üyeliği devam etmişse, bu kanun hükmü uygulanabilir.

Konu ile İlgili Yüksek Öğretim Kurulu Eğitim-Öğretim İşleri Başkanlığı Kararı

Yüksek Öğretim Kurulu Eğitim-Öğretim İşleri Başkanlığı tüm üniversitelere gönderilmek üzere (Sayı: 75850160-301.01.01.2958, Konu: Terör örgütü üyeliği/yüksek öğretimden çıkarma HK, Kırıkkale Üniversitesi ilgi yazısında 17/1/2022 zikredilmiştir) şu kararı vermiştir:

'Terör örgütüne üye olmak suçundan cezaevinden hükümlü olması nedeniyle Yükseköğretim Kurumu tarafından Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 9. maddesinin (a) bendi uyarınca **Yükseköğretim Kurumundan Çıkarma Cezası** aldığı, bu nedenle mağdur olduğu, mağduriyetinin giderilmesi yönünde Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonuna yapılan başvuru ilgi (a ve b) yazılar ile Kurulumumuz Başkanlığına gönderilerek incelenmesi ve sonucundan bilgi verilmesi istenmiştir.

Kurulumuz Başkanlığının Hukuk ve Mevzuat İşleri Komisyonununun 28/12/2021 tarihli toplantısında konunun incelenmesi sonucunda; **suçun işlendiği tarihte ilgili Yükseköğretim Kurumunda öğrenci olmayan kişilerin** o Yükseköğretim Kurumu bakımından **disiplin mevzuatı hükümlerine tabi olamayacağı ve suçun işlendiği tarihten sonra Yükseköğretim Kurumuna giriş yapmış olsalar dahi yükseköğretim kurumunun zaman bakımından yetkisiz olacağı**, bu nedenle Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 9. maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen fiilin **sadece mevcut öğrencilik sırasında işlenen suçlar için geçerli olduğu ve öğrencilikten önce işlenen suçlar dikkate alınarak disiplin soruşturması açılmayacağı kanaatine varıldığı belirtilmiştir**.

Yüksek Öğretim Kurulu Eğitim-Öğretim İşleri Başkanlığının bu kararı, yürürlükten kaldırılan Yönetmelik hükmü ile ilgilidir. Ancak, bu kararın konusu durum, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/d'deki belirsiz düzenleme noktasında, bu belirsizliği yorumlama noktasında hala önem taşır niteliktedir.

V- 5247 SAYILI YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU M. 54/1-D)-1 VE 2'DEKİ DİSİPLİN CEZASI GEREKTİREN FİLLER BAKIMINDAN BAZI TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

1) 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d)-1 ve 2'deki disiplin cezası gerektiren fiiller yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektirmektedir. Bu fiiller aynı zamanda suç özelliği de göstermektedir. Bu noktadan bakıldığında, başka onlarca suç düzenlemesi dikkate alın-

diğında, diğer suçların işlenmesi halinde yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasının verilmeyecek olması, suçları işleyen öğrenciler noktasında Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

2) 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/-1 ve 2'deki disiplin cezası gerektiren fiillerin işlenmesi halinde öğrenci olan kişi yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilerek çıkartılabilmektedir. Bu durumda, kişinin öğrenciliği sona erecektir. Bu öğrenci bir yıl sonra tekrar üniversite sınavına girip aynı veya başka bir fakültede aynı veya başka bir bölüm kazanabilir. Bu durumda, kişi, öğrencilik hakkını tekrar elde edebilecektir. Bu iki durum arasında sadece bir yıl ve bir kez daha sınava girip sınavı kazanma farkı vardır. Bu örnek üzerinden hareket edildiğinde, 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/-1 ve 2'de **öngörülen cezanın amacının ne olduğu sorusu akla gelmektedir. Bu örnek durum çelişkiyi net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu örneğe bakılırsa, tabiri caizse cezaevine girmeden önce öğrenci olma hakkı kişiden alınmakta, cezaevine girdikten sonra bu hak geri verilmektedir.**

3) 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/-1 ve 2'de örgütün; silahsız, silahlı ve terör örgütü olup olmaması noktasında açıklık bulunmamaktadır. Örgütlü suçlar; 1) Silahsız örgüt, 2) Silahlı örgüt ve 3) Terör örgütü olmak üzere üç farklı özellik gösterir.

Silahsız örgüt TCK m. 220 ve 221'de düzenlenmiştir. Bu düzenleme hem bir suç düzenlemesidir hem diğer örgütlü suçlar bakımından temel/genel hüküm özelliği gösterir. TCK m. 220/3'te TCK m. 220/1 ve 2'de düzenlenen suçlar bakımından silah cezası arttıran nitelikli hal özelliği göstermektedir. Yani, bu suçlar bakımından örgütün silahlı örgüt olması cezası artıran nitelikli haldir. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamına giren örgütlü suç varsa, burada, terör, örgütün bir unsurudur.

Cezayı artıran nitelikli hal kanunilik ilkesine tabidir. Bu durumda, TCK m. 220/1 ve 2’de düzenlenen suçların silahlı örgüt olup olmaması kanunilik ilkesi bakımından önemlidir. Yine, örgütün TCK m. 314’teki suçları işlemek amacıyla kurulup kurulmadığı önem taşır. 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d’de örgütün silahlı olması ve/veya terör örgütü olmasından bahsedilmemiştir. Bu durumda, kanunilik ilkesi açısından bakılırsa, bu kanun hükmü, sadece TCK m. 220/1 ve 2’de düzenlenen suçların silahsız örgüt kapsamında işlenmesi halinde uygulanabilecektir. Burada, **büyük küçüğü de kapsar** (evleviyet) mantık kuralını işleterek genişletici yorum yoluna başvurulamaz. Çünkü kanun hükmünde büyük değil küçük düzenlenmiştir. Ancak, mantık kuralını tersinden de işletmek mümkündür. Bu tersinden işletme şu şekilde olacaktır: Daha hafif/az cezayı gerektiren bir suç için yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası kabul edilmiş ise, daha ağır/fazla cezayı gerektiren bir suç için **(evleviyetle/işin doğası gereği/haydi haydi kuralı gereği)** yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası kabul edilmiş sayılmalıdır. TCK m. 314 ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamına giren örgüt, silahlı örgüt ile terör örgütü olma noktasında farklı düzenlemelerdir.

Olması gereken: 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/1 ve 2’de bahse konu sorunları gidermek için kanun değişikliği yapılarak açıkça TCK m. 314 ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamına giren terör örgütünün açıkça zikredilmesi gerekir. **Nitekim Yüksek Öğretim Kurulu Eğitim-Öğretim İşleri Başkanlığı tüm üniversitelere gönderilmek üzere (Sayı: 75850160-301.01.01.2958, Konu: Terör örgütü üyeliği/yükseköğretimden çıkarma HK, Kırıkkale Üniversitesi ilgi yazısında 17/1/2022 zikredilmiştir) kalem aldığı kararda Terör örgütüne üye olmak suçundan ifadesine yer vermiştir. Bu kararda örgüte üye olmak değil, terör örgütüne üye olmak ifadesi kullanılmıştır.**

Sonuç: *Kanunun lafzı esas alınırsa, terör örgütüne üye olma ve yardım etme fiilleri bakımından yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulanamayacaktır. *Daha hafif/az cezayı gerektiren bir suç için

yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası kabul edilmişe, daha ağır/fazla cezayı gerektiren bir suç için (evleviyetle/işin doğası gereği/haydi haydi kuralı gereği) yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası zaten kabul edilmiştir mantık kuralı işletilerek yorum yapılırsa, yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulanabilecektir.

4) Suç işleyen kişi, TCK m. 53'te belirtilen hak yoksunluklarına tabi tutulur. Bu hak yoksunluklarına bakıldığında, eğitim-öğretim hizmetinden yararlanmanın yasaklanması bulunmamaktadır. İşin doğası da zaten yasaklamanın bulunmamasını gerektirir. Öğrenci kamusal yetki ve güç kullanmamaktadır. Bu nedenle, yasaklamanın da mantığı temelsiz kalmaktadır.

Başka bir ifadeyle, TCK m. 53'te ceza yargılaması sonucu kesinleşen mahkûmiyet kararı üzerine uygulanacak hak yoksunlukları düzenlenmiştir. Bu hak yoksunlukları içinde eğitim hakkının engellenmesine yer verilmemiştir. Kanun koyucu, eğitim hakkını yaşam hakkı gibi temel haklardan biri olarak görmüş olsa gerek ki, ceza mahkûmiyetinin sonucu uygulanan hak yoksunluğu kapsamına almamıştır. Eğitim hakkı, temel hak ve hürriyetler içerisinde yer almaktadır. Bu noktadan bakıldığında 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d) 1 ve 2'deki düzenleme, TCK m. 53 dışında bir hak yoksunluğu getirmektedir.

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi de 04.11.1981 günlü, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 54. maddesinin ikinci cümleyi de içeren (g) fıkrasına ("Yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı bütün yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu, emniyet makamları ve ilgili askerlik subelerine bildirilir. Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilen öğrenciler, bir daha herhangi başka bir yükseköğretim kurumuna alınmazlar" hükmüne) ilişkin iptal kararında şu gerekçelere yer vermiştir:

"Anayasa'nın 42. maddesi ile 13. maddesi birlikte değerlendirildiğinde; eğitim ve öğrenim hakkının kapsamı belirlenirken, Anayasa'nın özüne

ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olarak yasayla bazı sınırlamalar getirilebilirse de, bunlar eğitim ve öğretim hakkını tamamen ortadan kaldıracak nitelikte olamaz. Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümüyle kullanılamaz hale getiren sınırlamalar, demokratik toplum düzeni gerekleriyle uyum içinde sayılamaz.

Eğitim ve öğretim kurumlarınca öğrenciler için eğitim ve öğretim faaliyetleri süresince uygulanacak disiplin kuralları içerisinde ağır disiplinsizlik eylemleri için eğitim veya öğretim kurumundan öğrencinin çıkarılmasını öngören düzenlemeler getirebilirse de hakkın kullanımı tümüyle engellenemez. Bir yükseköğretim kurumundan disiplin cezası sonucu çıkarılan öğrencilerin daha sonra başka bir yükseköğretim kurumunda öğrenimlerine devamını engelleyen düzenleme, yükseköğretim hakkından yararlanmayı imkânsız hale getirerek hakkın özüne dokunmaktadır” (AYM, 28.04.2011 tarih, E. 2009/59, K. 2011/69).

Öğrencilik statüsünden önce işlenip işlenmediğine ve öğrencilik statüsü ile ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, bir suç nedeniyle eğitim hakkının engellenmesi, eğitim hakkının özüne dokunan ağır bir sınırlamadır.

5) Adli anlamda suç ile disiplin anlamında suçlarda, haksızlık ile yaptırım arasında orantı bulunmalıdır. Orantılılık bir kural değil, ilkedir. Kurallar ilkelere uymak zorundadır.

Orantılılık ilkesi, cezanın ve infazın amaçları dikkate alındığında, adli anlamda suç karşılığında uygulanan hapis cezasının yanında **ayrıca** kişinin gelecekte insanca yaşaması ve hayata tutunabilmesi için sahip olması gereken mesleği elde edebileceği bir eğitim-öğretim hakkından da mahrum bırakılması hem orantı ilkesine hem de cezanın ve infazın amaçlarına uymamaktadır. Bu durumda, öğrenci ne ıslah olmakta ne de tekrar topluma kazandırılmaktadır. Toplumda insanca yaşayabileceği bir meslek, daha en baştan elinden alınmaktadır. Orantılık ilkesi, çıkar-

ma değil, belirli bir süre eğitim-öğretim hakkından yoksun bırakmayı gerekli kılmaktadır. Bu süre, kanun koyucu tarafından adalet ilkesi çerçevesinde belirlenmelidir.

Suç sonucu yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasının uygulanması, bu cezayı, kendine özgü bir fer'i cezaya dönüştürmektedir.

6) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d'de yükseköğretimden kurumundan çıkarma cezası öngörülmüştür. Cezada kanunilik ilkesi geçerlidir. Bu durumda, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/1 ve 2'de yer alan disiplin cezasını gerektiren fiillerin **öğrenci olmadan önce işlenmesi durumlarında**, kişinin öğrenciliği devam ederken idari soruşturmasına başlanır, hapis cezasına mahkûmiyet öğrencilik bittikten sonra kesinleşir ve bu kesinleşen hükme dayanılarak öğrencinin almış olduğu diploması (geçmişe dönük bir işlem ile) iptal edilirse, bu diploma iptalinin kazanılmış hak noktasında tartışmaya açık olduğunu belirtmek gerekir.

Bu tartışmaya açık konuda şu görüş esas alınmalıdır: 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/1 ve 2'de yer alan disiplin cezasını gerektiren fiiller, öğrencinin öğrencilik hakkını elde ettiği andan önce işlenmiştir. Bahse konu fiillerden örgüte üye olma kesintisiz suç özelliği göstermektedir. Öğrencinin, öğrencilik hakkını elde ettiği andan itibaren bahse konu suçu işlemeye devam ettiği (öğrencilik hakkını elde ettikten sonraki herhangi bir zaman diliminde bu suçu işlemeye devam ettiği) noktasında kesin delil veya deliller bulunmamaktadır. Yine, Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte, örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek fiilini öğrencilik hakkını elde ettiği andan önce işlemiştir. Öğrencilik hakkını elde ettiği andan itibaren bahse konu suçu işlemeye devam ettiği (öğrencilik hakkını elde ettikten sonraki herhangi bir zaman diliminde bu suçu işlemeye devam ettiği) noktasında kesin delil veya deliller bulunmamaktadır. Bu durumda, suç ve disiplin soruşturması, kişinin öğrenci olduğu zaman dilimi içinde açılmıştır. Hüküm, kişinin öğrenciliği mezuniyet ile sonuçlanıp diploma alma hakkına sahip olduğu andan sonra kesinleşmiştir. Mahkûmiyet

hükmü, diplomayı alma hakkının kazanılmasından sonra kesinleşmiştir. Önce kesinleşmiş olsa bile, suç, öğrencilikten önce işlendiği için, yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulanmamalıdır. Bu nedenle, kazanılmış bir hak vardır. Hal böyle olunca, alınan diploma hukuka uygundur. Bu diplomanın geçmişe dönük bir şekilde iptali hukuka aykırı bir işlemdir. Kaldırılması gerekir.

Uygulamada karşılaşılan bu tür durumlarda sorunun kaynağı, iddianame ve mahkeme kararlarında suçun işlendiği zamanın gösterilip kesintisiz suç özelliği gösteren örgüte üye olma noktasında suçun öğrencilik dönemi içinde de işlenmeye devam ettiğinin açıkça belirtilmemiş olmasıdır. Disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii, mahkemenin kesinleşmiş hükmünü esas almaktadır. Bu nedenle, disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercinin, mahkemenin görev alanına giren suçun öğrencilik döneminde işlenip işlenmediğini tespit yetkisi ve görevi bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, bu durum, sağlam olmayan temel üzerine inşaat yapmaya benzetilmektedir. İlk adımın sağlam atılmaması halinde, ilk adıma güvenilmek zorunluluğu içinde atılan ikinci adım da sağlam olmayacaktır. Hatalar zinciri söz konusu olacaktır. Bu hatanın giderilmesi, ancak ceza yargılamasındaki hatanın giderilmesi ile mümkün olacaktır.

Eğer, mahkeme kararından açıkça veya dolaylı şekilde kişinin öğrencilik döneminden önce suçu işlediği, öğrenci iken işlemeye devam etmediği anlaşılabilirse, bu durum disiplin soruşturmacısı ve disiplin cezası vermeye yetkili mercii tarafından gözden kaçırılıp, salt mahkemenin kesinleşmiş hükmüne bakılarak; öğrenci hakkında yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası veya diplomanın geçmişe dönük iptali kararı verilmişse, bu hatalı işlem, idari yargı yoluna başvurarak giderilebilir.

Uygulamadan örnek: Uygulamada, hakkında mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş ve infazına başlanmış, infaz devam ederken üniversite sınavına girmiş, sınavda bir üniversitenin bir fakültesini kazanmış, bunu gerekçe göstererek Adalet Bakanlığında kazanmış olduğu üniversite-

nin bulunduğu ile infazın naklini istemiş, bu istem kabul edilip infazın nakli sağlanmış, üniversiteye kayıt yaptırırken adli sicil kaydı almış ve bu kayıta mahkûmiyet hükmü açıkça görünerek kayıt yaptırılmış öğrenci hakkında daha sonra aynı üniversitenin, öğrenciyi öğrencilikten çıkarmak için disiplin soruşturması açtığı görülmektedir.

7) Cezaevinde mahkûmların ıslahı ve topluma tekrar kazandırılması cezanın ve infazın amaçlarından biridir. Bu amacı gerçekleştirme yollarından biri de eğitim-öğretimdir. Bir suç işleyen kişinin eğitim-öğretim hakkını elinden alıp daha sonra ceza infaz kurumunda bu kişinin ıslahı ve topluma tekrar kazandırılması için eğitim-öğretime tabi tutmak açık bir çelişkidir. Burada yapılması gereken orta bir yol bulunmasıdır. Bu orta yol, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d' de yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası öngörülen fiilleri öğrenci iken işleyen kişilerin eğitim-öğretim (eğitim görmekte olduğu alan/bilim dalı/sanat dalı vb) hakkından sonsuza dek mahrum bırakılması olmamalı, kanun koyucunun adalet ilkesi çerçevesinde öngördüğü bir süre ile sınırlı olarak mahrum bırakılmasıdır.

VI- ÖĞRENCİNİN ÖZEL HAYATINDA İŞLEDİĞİ SUÇLARIN DİSİPLİN SORUŞTURMASINA KONU EDİNİLMESİ, ÖĞRENCİLİKTEN ÇIKARMA CEZASI VE EĞİTİM HAKKI

Özel hayat ile kamusal alandaki hayat birbirinden ayrılmalıdır. Kamu adına hizmet vermeyip sadece kamudan hizmet alan (eğitim öğretim görme) kişinin kamusal alan dışındaki suç teşkil eden veya etmeyen fiilleri kamusal alana yansıtılmamalıdır. Özel alana bu denli sınırsızca müdahale, hakkın özüne dokunmaktadır. Bu yöndeki kanun ve yönetmelik hükümleri gözden geçirilerek ayıklanmalıdır. Öğrencinin özel hayatında işlediği suç ile ilgili kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü alması durumunda, hükmün infazı için ceza infaz kurumunda bulunan öğrencinin öğrencilik hakkı, 5275 sayılı İnfaz Kanunu hükümlerine tabi olmalıdır. **Ancak, önemle belirtmek gerekir ki**, örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma gibi kesintisiz suç özelliği gösteren ve aynı zaman-

da disiplin cezası gerektiren fiiller, öğrencinin özel hayatını aşır öğrenci olduğu eğitim-öğretim kurumunda da işlenmeye devam edilirse, bu durumda özel hayat ile sınırlılık söz konusu olmaz. Kamusal alanda da işlenme söz konusu olur. Bu nedenle, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d’de **yükseköğretim kurumundan çıkarma** cezası uygulanabilir.

Aşağıda, Anayasa Mahkemesinin kamu görevlisinin özel hayatında işlediği suç ile ilgili bulunduğu görev yerinden başka bir yere tayin etme işleminde özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin kararının, öğrencinin özel hayatında işlediği suçlar hakkında disiplin cezası uygulanması bakımından ışık tutacağı düşüncesiyle zikredilecektir.

Başvurucunun disiplin cezasına itirazı şu şekildedir: 30. Başvurucu; *imsiz ve imzasız bir ihbar mektubu sonrasında evli olduğu dönemde bir başkasıyla ilişki yaşadığı, ailesine kötü davrandığı iddiaları nedeniyle hakkında disiplin soruşturması yapıldığını ve **ifa ettiği görev ile ilgisi olmayan, tamamen özel hayatı kapsamında kalan eylemler gerekçe gösterilerek idari yaptırım uygulandığını belirtmiştir.** Eski eşiyile anılan ilişki iddiası nedeniyle değil genel sorunlar sebebiyle anlaşmalı olarak boşandığını, **soruşturma sürecinde evli olmamasına rağmen evli iken başkasıyla ilişki yaşamak** nedenine dayalı olarak soruşturmaya maruz kaldığını ifade etmiştir. Başkasıyla ilişki yaşadığı ve bu durumunun halk arasında dedikodulara neden olduğu şeklindeki iddiaların gerçeği yansıtmadığının soruşturma aşamasında dinlenen tanık ifadeleriyle doğrulandığını, **aynı olay nedeniyle verilen disiplin cezasının da Mahkeme tarafından eylemin özel hayat kapsamında kaldığı gerekçesiyle iptal edildiğini vurgulamıştır.** Haklı bir gerekçesi olmayan atama işlemi nedeniyle velâyeti eski eşinde olan ve Mahkeme kararıyla kendisiyle şahsi ilişki tesis edilen oğlundan da uzaklaştığını, çocuğuna her anlamda destek olamadığını ifade ederek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile adil yargılama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür’.*

Anayasa Mahkemesinin kararı şu şekildedir: ‘52. Somut olayda Mahkeme kararında ve dayanağı olan disiplin soruşturma raporunda,

Edremit İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünde **şube müdürü olarak çalışan başvuruçunun bir anaokulu öğretmeni ile gönül ilişkisi olduğu** ve bu durumun halk tarafından duyulduğu kabul edilmiştir. Öte yandan Mahkeme kararında anılan olay ile ilgili bir değerlendirme yapılmamakla birlikte soruşturmaya konu olay nedeniyle başvuruçunun ve aynı bölgede görev yapan eski eşinin yıprandığı kanaatiyle dava konusu idari işlem hukuka uygun bulunmuştur. Ancak müfettiş raporunda, başvuruçuyla ilgili iddiaların başvuruçusu ile eski eşi üzerindeki etkilerine ve aynı idari bölgede görev yapmalarının sakıncalarına ilişkin bir inceleme yapılmadığı, bu durum ile ilgili bir tedbir ya da yaptırım öngörülmediği anlaşılmaktadır.⁵³ Ayrıca müfettiş raporunda başvuruçuya isnat edilen eylemlerin başvuruçusu tarafından ailenileştirildiği ve bu eylemlerin mesleğe olumsuz yansımaları olduğuna dair somut bilgi ve belge sunulmadığı görülmüştür. **Öte yandan atama kararının iptali istemli davadan önce kesinleşen aynı olay nedeniyle verilen disiplin cezasının iptali talepli davada, başvuruçunun eylemlerinin özel hayat kapsamında kaldığı, bu eylemlerin kamu hizmetinin iyi ve düzenli şekilde yürütülmesini olumsuz etkileyen bir yönü olduğunun idare tarafından ortaya konulmadığı yönünde tespitler yapılarak disiplin cezası iptal edilmiştir.** ⁵⁴ Atama işleminin iptali istemli yargılama sürecinde ise **özel hayat kapsamında kaldığı açık olan birtakım eylemlerin başvuruçunun mesleki hayatındaki yansımalarına ve kamu hizmetinin işleyişi üzerindeki etkisi ve risklerine dair yeterli ve ikna edici gerekçelerin belirtilmediği, tesis edilen işlemin başvuruçunun sicili ve eylemin ağırlığı gözetilerek ölçülülük yönünden değerlendirilmediği,** dolayısıyla söz konusu müdahalenin gerekçelerinin ortaya konulmadığı görülmektedir. Bu nedenlerle derece mahkemeleri tarafından verilen kararın özel hayata saygı hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum yukarıdaki açıklamalarla birlikte değerlendirildiğinde, **başvuruçunun özel hayatına ilişkin eylemlerin ifa ettiği görevi etkileyen bir unsur olarak değerlendirilerek görev yerinin değiştirilmesinin kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınması zorunlu bir tedbir olduğu söylenemez.** ⁵⁵ Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VII- HÜKMÜN AÇIKLANMASI VE HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI (HAGB) KARARI VERİLEN DURUMLARDA ÖĞRENCİ HAKKINDA ÖĞRENCİLİKTEN ÇIKARMA KARARI VERİLEBİLİP VERİLEMEYECEĞİ DURUMU

CMK m. 231/5'e göre, '*Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder*'.

HAGB durumlarında, mahkeme, sanığın suç teşkil eden fiilini tespit etmektedir. Ancak bu tespit, ilan edilerek alenileşmemektedir. Bunun amacı ise, yine fıkra metninde ifade edildiği üzere, HAGB'nin **sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasıdır**. HAGB durumlarında, suç teşkil eden fiil, ilan edilerek alenileştirilmediği için, tespiti konu fiil, kesinleşmiş mahkûmiyete konu olmamaktadır. Bu nedenle de, kesinleşmiş mahkûmiyet istenen durumlarda, hukuken bir hak yoksunluğu gerektiren uygulama yapılamayacaktır. Kanun koyucu, CMK m. 231/5'te, **sanık hakkında ceza mahkûmiyetinin sonuç doğurmaması** değil, **hukukî sonuç doğurmaması** ifadesini kullanmıştır. Bu iki farklı ifade arasındaki fark, gayet açıktır. Bütün hukuk düzenine hitap etmektedir. Bu ifadenin yorumu konusunda iki farklı görüş ileri sürülebilir. Bu görüşler şu şekilde ifade edilebilir:

A) Bu ifade, dar yorumlanmalıdır. Bu nedenle bu ifade, ceza hukuku bakımından sonuç doğurmamalıdır. Yani cezai anlamda mahkûmiyet hükmünün infazını engellemektedir.

B) Bu ifade, geniş yorumlanmalıdır. Bu nedenle bu ifade başta ceza hukuku olmak üzere hukukun diğer dallarını da (özel hukuk bakımından tazminat davası hariç) kapsamalıdır. Geniş yorum aynı zamanda lafza bağlı yorumun benimsenmesi anlamına gelir. Yani hem geniş hem

de lafza bağlı yorum esas alınmalıdır. Bu yorum kabul edildiğinde, kişi hakkında cezai anlamda sonuç doğurmayacaktır. İdari anlamda ise;

a) Eğer, ilgili kanunda öğrencilikten çıkarma cezası uygulanabilmesi için, suç teşkil eden bir fiilin işlendiğinin tespiti yeterli görülmüş ise, HAGB kararı verilen durumda, suç teşkil eden bir fiilin işlendiğinin tespiti yapılmış olacağı için öğrenci hakkında yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilebilecektir.

b) Eğer, ilgili kanunda öğrencilikten çıkarma cezası uygulanabilmesi için, suç teşkil eden bir fiilin işlendiğinin tespiti yeterli görülmemiş kesinleşmiş mahkûmiyet istenmiş ise, HAGB kararı verilen durumda, kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmayacağı için öğrenci hakkında yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası verilemeyecektir.

Görüşümüz: Lafza göre ve geniş yorum, muhatap (hakkında HAGB uygulanan kişi) kişinin lehine sonuç doğuracaktır. Bize göre, bu yorum isabetlidir. Fakat bu yorumun hukuk davası (tazminat davası) açılmasını önleyici etkisi kabul edilemez. Çünkü hem işin doğası bunu gerektirmekte hem de hukuk davası ek bir faaliyeti (icrai bir hareketi) gerektirmektedir. Oysa öğrencilikten atılmayı önleme, ek bir faaliyet gerektirmemekte, olumsuz sonuç doğuran bir işlem yapılmaması (ihmali hareket; bir şey yapmama) yeterli olmaktadır.

VIII- SONUÇ

1) 5247 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/1-d/-1 ve 2'deki disiplin fiilleri bakımından kanunilik ilkesi geçerlidir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, kanunda örgüt kelimesine yer verilmiş, örgütün silahlı ve/veya terör örgütü olup olmadığı noktasında bir ifadeye yer verilmemiştir. Konu kanunilik ilkesi ile ilgilidir.

*Kanununun lafzı esas alınır, terör örgütüne üye olma ve yardım etme fiilleri bakımından yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulanamayacaktır.

*Daha hafif/az cezaı gerektiren bir suç için yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası kabul edilmişse, daha ağır/fazla cezaı gerektiren bir suç için **(evleviyetle/işin doğası gereği/haydi haydi kuralı gereği) yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası zaten kabul edilmiştir mantık kuralı işletilerek yorum yapılırsa, yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulanabilecektir.**

2) Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulayabilmek için 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d-1'deki örgüte üye olma fiili bakımından kesinleşmiş mahkeme kararı (mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla) istenmiştir. Oysa 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d-2'deki örgüt adına faaliyette bulunmak veya örgüte yardım etmek fiili bakımından kesinleşmiş mahkeme kararı istenmemiştir. Bu tutarsız durum kanun değişikliği ile giderilmelidir.

3) Yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulayabilmek için kişinin, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu m. 54/(1)-d'1 ve 2'deki fiilleri öğrencilik süreci içinde (öğrenci iken) işlemiş veya daha önce işlemeye başlamış ise öğrencilik süreci içinde kısmen de olsa işlemiş olması aranmalıdır. Öğrencilikten önce işlemiş ve öğrenci olduktan sonra bırakmış ise, bu öğrenci hakkında öğrenci olmadan önce işlemiş olduğu bahse konu fiillerden dolayı kesinleşmiş mahkûmiyet kararı verilmiş olsa bile yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası uygulanmamalıdır.

4) Eğer, ilgili kanunda öğrencilikten çıkarma cezası uygulanabilmesi için, suç teşkil eden bir fiilin işlendiğinin tespiti yeterli görülmüş ise, HAGB kararı verilen durumda, suç teşkil eden bir fiilin işlendiğinin tespiti yapılmış olacağı için öğrenci hakkında yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı verilebilecektir.

5) Eğer, ilgili kanunda öğrencilikten çıkarma cezası uygulanabilmesi için, suç teşkil eden bir fiilin işlendiğinin tespiti yeterli görülmemiş kesinleşmiş mahkûmiyet istenmiş ise, HAGB kararı verilen durumda, kesinleşmiş bir mahkûmiyet hüküm bulunmayacağı için öğrenci hakkında yükseköğretim kurumundan çıkarma kararı verilemeyecektir.